

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 21 April 1895. N°. 904.

Dit blad wordt geregeld de Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan den Uitgever J. A. WORMSER; Bureau N. Z. Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van illedegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. p. regel.

Van de Engelen.

XXVI.

Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerte uws vaders doen; die was een menschenmoeder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven, want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zoo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leugenaar, en de vader derzelfde leugen. Joh. 8:44.

Het thans afgehandelde punt, t. w. de verhouding van de engelenwereld tot den Christus, brengt ons vanzelf tot de bespreking van de afgevalen engelen, onder hun hoofd Satan. Luther heeft eens niet onjuist den Satan »den aap van Christus» genoemd; iets waarmee hij zeggen wilde, dat al Satans wijsheid er in bestaat, om het doen van de Middelaar na te bootsen. Een voorstelling, die reeds daardoor gerechtvaardigd wordt, dat Satan ten slotte als de Antichrist of Tegen-Christus poogt op te treden, en de wonderen van den Christus ter bevestiging van zijn eigen heerschappij naaapt. Voorhands echter laten we ons met dit Antichristuschap van Satan nog niet in. Er werd in den aanvang van dit artikel slechts op gewezen, om de volgorde te rechtvaardigen, dat we na het verband van de engelenwereld met den Christus te hebben besproken, thans de gevallen engelen onder hun hoofd Satan, ter sprake brengen.

Dat de val der engelen reeds had plaats gegrepen, toen Adam nog in den staat der rechtvaardigheid in het paradijs verkeerde, is uit het geschiedverhaal duidelijk. Immers zoodra aan Adam het proefgebed is gegeven, dient Satan zich bij Eva aan, om haar, en door haar Adam, tegen dat proefgebed te prikkelen. Jezus zelf heeft in Joh. 8:44 het gebeurde in het paradijs alzo uitgelegd. Wat de slang tot Eva sprak, was een spreken van Satan. Immers hij en niemand anders, zegt Jezus, was de menschenmoeder van den beginne, d. w. z. die onheilge persoon, die den dood over ons menschelek geslacht heeft gebracht. — De schepping der engelen kan niet anders dan achter de schepping van het paradijs liggen, en is vervat in het eerste woord der Heilige Schrift, dat God schied den hemel en de aarde. Of nu ook de schepping der engelenwereld zekere stadiën doorloopen heeft, evenals de toebereiding dezer aarde in zes scheppingsstadiën verliep, is ons niet geopenbaard. Het kan zoo zijn; het kan ook anders zijn; maar wij weten het niet. Ons wordt alleen bericht, dat God »den hemel en de aarde» schied, en nu voorts wordt ons wel in bijzonderheden de voltooiing van de schepping der aarde, maar niet alzo van den hemel gemeld. Alleen geeft, wat we in Job lezen, dat bij de voltooiing van de schepping dezer aarde, »de kinderen Gods juichten en de morgensterren vroolijk zongen», grond voor de meening, dat in elk geval de »wereld der geesten» geheel voltooid was, alvorens de voltooiing van deze aardsche schepping met de schepping van het licht begon. Onder de »kinderen Gods» toch, die in dien aanvang juichten, kan men kwalijk iets anders dan de engelen Gods verstaan.

In deze voltooide »engelenwereld» nu heeft vóór het proefgebed tot Adam uitging, een principieel afval van God plaats gegrepen. Om zich dit nader in te denken, houde men wel in het oog, dat de engelenwereld heel anders geschapen is dan de menschenwereld. Toen ons geslacht, dat in zijn volheid duizend maal duizend miljoenen personen zal bevatten, op deze aarde tot aanzijn werd geroepen, was dit geslacht nog, o, zoo klein. Eerst één man, toen ook een vrouw; saam twee personen; en uit deze twee personen zou heel het menschengeslacht voortkomen. Maar met de engelenwereld stond het heel anders. Onder de engelen is geen geboorte. Men kan dus niet spreken van een engelen geslacht. De éne komt niet uit den andere voort. Er is geen voorttelling. Er is onder de engelen noch man noch vrouw. Vandaar dat hun getal niet kan vermeerderen. Hieruit volgt dus, dat de engelen op eenmaal in hun volle aantal geschapen werden, en dat terstond na hun schepping de volledige engelenwereld in haar »duizend maal tien duizend» de duizenden vermenigvuldigd» voor God stond. Wat met ons geslacht eerst plaats zal grijpen in het laatste oordeel, dat namelijk het volledige aantal van alle menscheleke personen voor God zal verschijnen, was met de engelen zoo van meet af. Terstond na hun schepping waren ze er allen. Alle heerschenaren der engelen, zonder dat er één ontbrak, verschenen door hun schepping zelve voor het aangezicht des Heeren. Hun aantal is nooit toegenomen noch ooit verminderd. Ze zijn nu nog wat ze bij hun schepping waren, en zullen alzo blijven eeuwiglijk.

Dit punt moet daarom met eenige klem op den voorgrond worden gesteld, omdat het ons verklaart, hoeveel nader de val in zonde voor de engelen lag, dan voor ons menschen. De mens was in den aanvang zoo klein, zoo gering, zoo nietig. Twee personen op heel deze aarde. Twee menschen in het gansch heelal. Niet meer dan twee menschen menscheleke wezens tegenover den almachtigen God. Die kleinheid stelde tot ootmoed, want zelfs tegenover de rijke dierenwereld en de macht der natuur gevoelde de mens zekere hulpbehoevendheid, die hem eer uitdreef om de hulpe Gods te zoeken, dan om zijn God te weerstaan. — Een gevoel van kleinheid en geringheid, dat te sterker moest werken, omdat de mens was aangelegd op verdere ontwikkeling, en alzo volstrekt nog niet was, wat hij worden kon. De mens was niet geschapen in de volheid van zijn kracht, maar met een aanvang van kracht, dragende in zich de profetie van wat uit dien aanvang zich eens als zijn volheid en rijpheid zou ontwikkelen. Vandaar dat in het Werkverbond aan den mens een meerder iets, een krachtiger en rijker bestaan, zoo hij stand hield, beloofd werd. Doch juist uit die belofte volgt dan ook, dat hij aanvankelijk, bij zijn schepping veel minder was dan hij worden kon, en alzo in zekere zwakheid voor God stond. Hij was wel heilig, maar daarom nog niet tot de volharding der heiligen gekomen. Wel heilig en recht, maar zoo, dat hij nog vallen kon. Wel stond hij op den weg, maar op dien weg nog bij den aanvang, en het einde van dien

weg lag nog verre. — En neemt ge nu die twee samen, dat de mens ten eerste nog slechts in twee personen bestond, en ten andere, dat deze twee personen nog geheel bij den aanvang van hun ontwikkeling stonden, dan gevoelt ge, hoe heel hun bestaan, bij hun schepping, er op was aangelegd om den mens tot ootmoed en nederigheid te stemmen, en alleszins geschikt, ja, er op aangelegd was, om den mens eer in zijn hulpbehoevendheid tot zijn God te doen vluchten, dan dat het denkbeeld om tegen Gods majesteit eigen macht en kracht over te stellen, in hem kon opkomen. Zeer ernstige twijfel rijst dan ook, of de mens, indien de Verzoeker niet tusschen beide ware getreden, ooit de hand naar den verboden boom zou hebben uitgestoken.

Maar natuurlijk, heel anders stond deze zaak voor de heerschenaren der engelen. Deze toch gevoelden zich in het minst niet eenzaam en verlaten, maar stonden op eenmaal met hun miljoenen en nogmaals miljoenen voor 's Heeren aangezicht. Deze hun ontzaglijke menigte moest hun wel een hoog gevoel van macht en hoogte beteeuelsen inboezemen, en alzo reeds door hun aantal het besef van hulpeloosheid uitsluiten. Reeds onder menschen zien we telkens, hoe het groote aantal den moed verhoogt en het besef van kracht vertoont. Op school zal den jongen weinig durven, maar als heel de klasse, of zelfs heel de school meedoet, is hij tot alles in staat. Wie alleen met zijn denkbeeld in zijn omgeving staat, voelt zich daardoor zwak, maar als hij de tolk is van duizenden en nogmaals duizenden, en de publieke opinie op zijn hand is, spreekt hij schier stout en vermetel. De eenling die ontvreden is en moed, houdt zich stil, maar als duizenden en duizenden een zelfde beklag hebben, en de menigte loopt te hoop, dan leeft in die massa een gevoel van kracht dat tot overmoed leidt, en vaak omslaat in oproer. Juist omdat we op gemeenschap zijn aangelegd, voelt ge u zwak, als ge alleen staat, en dorst alles in u er naar, om gemeenschap met anderen te verkrijgen, en daardoor uw zaak en uw positie te sterken. — Reken nu daarna af, wat onbedwongen gevoel van kracht en mogendheid in de slagorde van Gods engelen trillen moest, toen ze op eenmaal in zoo onafzienbare heerschenaren tot aanzijn werden geroepen. Van eenzaamheid of verlatenheid geen sprake. Op eenmaal stonden ze daar in de ongebroke en ongemeten volheid van de hun toegekende mogendheid. Bij ons voelt men zich reeds zoo sterk, als heel een volk als één man voor zijn nationale zaak en nationale eere opkomt. Wat zou het dan onder ons menschen niet zijn, indien op eenmaal heel een werelddeel, en ten slotte heel de wereld, met haar veertienhonderd miljoenen, door één gedachte beziel en in één geestdrift verenigd ware. En toch zou zelfs dit nog slechts een flauw denkbeeld geven van het krachtsbesef dat de engelen doorstroomde. Immers bij hen was het niet één enkel geslacht dat tegelijk bestond, maar de geheeleheid van alle engelen, en ge zoudt u dus moeten indenken, dat alle menschen die op deze aarde ooit geleefd hebben, nog leven, of ooit leven zullen, tegelijk leefden en bestonden, en alsdan hun eenheid als »menschelek

geslacht» in haar vollen rijkdom doorzagen, om u op eenigszins juiste wijze te kunnen voorstellen, wat dit krachtsgevoel in de pas geschapen engelenwereld moest geweest zijn. En dat ongelooflijke krachtsgevoel werd nu nog versterkt doordien ze elk persoonlijk, niet op ontwikkeling aangelegd, maar op eenmaal in hun volle kracht geschapen waren. De mens zou toenemen in kennis, in heiligheid, in mogendheid, maar de engel niet. Wat hij bij zijn schepping was, blijft hij eeuwiglijk. Want wel zijn de goede engelen van voor vallen vatbaar onvatbaar voor vallen geworden, en evenzo de gevallen engelen van goed slecht en duivelsch; maar hier steekt geen ontwikkeling in, geen toeneming, geen verandering, geen vermeerdering, geen opklimming van minder tot meerder. Satan als hij het tegen God opneemt is geen pasbeginner, maar een geest in de volheid zijner voltooide engelenkracht. Hij is niet eerst door zijn val zoo machtig geworden, maar was dezelfde machtige engel, hetzelfde rijkbegaafde creatuur, terstond na zijn schepping uit niet. En ook dit moest natuurlijk het besef van kracht en mogendheid in deze onafzienbare engelenwereld op ongelooflijke wijze verhoogden. Niet enkel hun onmetelijk aantal, maar ook hun persoonlijke rijpheid deed in de slagorde der engelen een besef van macht en mogendheid zwellen, dat bijna niet voor overtreffing vatbaar was. Want wel zullen de heerschenaren der uitverkorenen eens de heerlijkheid van het engelenheer te boven gaan, maar bij hen zal eeuwiglijk het besef van verloren geweest te zijn en te zijn verlost, elk gevoel van trots en hoogheid op eigen macht in de dankbaarheid voor het verkregen heil ten onder hagen.

De meening, alsof de val der kwade engelen ten principieel uit benijding van den mens zou te verklaren zijn, durven we dan ook, met hoeveel talent ze vaak bezongen zij, niet voor onze rekening nemen. Want wel zegt Jezus, dat Satan een menschenmoeder van den beginne is; maar dit kan niet de verklaring van Satans eigen val inhouden, wel van den val des menschen. Om toch »menschenmoeder» te kunnen zijn, moest Satan reeds gevallen wezen. Ter verklaring van Satans eigen val moet dan ook veel meer nadruk geleegd, op wat Jezus er bijvoegt: »Hij is in de waarheid niet staande gebleven; want er is in Satan geen waarheid. Als hij de leugen uitsprekt, dan spreekt hij uit zichzelf; want zijn bestaan is: leugen». Bij deze eenigszins vrije vertaling komt aanstonds uit, dat de nadruk niet valt op zijn »menschenmoord», maar dat veel meer ook die menschenmoord verklaard wordt uit het feit, dat Satan de gepersonificeerde Leugen is. Niet, dat hij liegt, is zijn gruwel. Dat is slechts een gevolg. Maar dit is zijn afgrijzen, dat Satan in heel zijn persoon zelf het volstrekt onware en logenachtige, de ontkenning en het tegendeel van de Waarheid is. Hoe dit te verstaan zij, komt in ons volgend artikel ter sprake. Thans zij er alleen op gewezen, dat Jezus niet in Satans menschenmoord, maar in zijn leugenwezen, en in zijn »niet staan gebleven zijn in de waarheid» de principale oorzaak van zijn val aanwijst; zoodat heel de

voorstelling, alsof benijding van den mens Satan ten val had gebracht, niet alleen in dit zeggen van Jezus geen steun vindt, maar er veeleer door weersproken wordt.

Dit kan ook niet wel anders. Vergeet toch niet, dat Satans val die gebeurtenis is, waaruit alle zonde zoo onder engelen als menschen is voortgekomen. Zijn eerste zonde was de zonde, waaruit alle overige zonde ontkiemen zou. Zoodra Jezus het uitdrukt: hij werd niet alleen zelf leugen, maar tegelijk alle leugen vader; wat dus in het algemeen ook zoo is uit te drukken: hij werd zelf zonde en alle zonde oorsprong en bewerker. Zijn afval moest dus wel de meest principieel zonde zijn. In zoo vollen en letterlijken zin de wortelzonde, dat alle overige zonde tot haar herleid en uit haar afgeleid kan worden. En zulk een zonde kan de benijding van den mens niet geweest zijn. Het bestaan van den mens toch was voor den engel slechts iets bijkomstigs. De engelenwereld bleef bestaan, ook als ge u de wereld der menschen geheel wegdenkt. Of bestond ze niet in volle heerlijkheid nog eer de mens er was? Tegenover den mens stond de engel in geen wortelverhouding, maar slechts in een bijkomstige betrekking, zelfs al houdt ge hierbij in het oog, dat de engel geroepen zou worden om den mens te dienen. Het paard b. v. is als edel dier evenzo geroepen om den mens te dienen en op den mens aangelegd; maar niettemin bestaat het paard naar om zichzelf, kan zonder en buiten den mens voortbestaan, en staat tot den mens nooit anders dan in zijdelingsche betrekking. Dit nu geldt in hooger zin ook van de engelen, en daarom kan de moederzonde der engelenwereld nooit uit haar zijdelingsche betrekking tot den mens ontstaan zijn. Ook bij den mens komt de zonde van den val eerst later op. Kaïn is de booze man van den tijd, die dien tijd op Abel koelt; maar hoe vreemdelijk die zonde van Kaïn ook zij, ze is niet de moederzonde van het menschelek geslacht. Die lag niet bij Kaïn maar bij Adam, en bestond niet in iets, dat diens betrekking tot Eva raakte, maar in iets, dat zijn verhouding tot God zelf betrof; en daarom niet in een moord, maar in een schenden van het proefgebed. En zoo nu ook kan de moederzonde van Satan niet daarin bestaan, dat hij, op zijn Kaïn, den mens moordde, maar alleen daarin, dat hij, evenals Adam, zijn verhouding tot God zelve verbrak.

Hiermede stemt dan ook overeen, wat we in Judas vs. 6 lezen, dat de booze engelen hierin zondigen, »dat ze hun eigen beginsel niet bewaard hebben, en hun woonstede verlieten», iets wat met de verleiding van Eva niets uitstaande heeft, en geen spoor van benijding der menschen vertoont. Letterlijk staat er niet hun eigen beginsel, maar »het beginsel van zich zelve», (ten hautoont archen). Ze verloochenden dus hun oorsprong; datgene waar hun reden van bestaan in lag, en waaraan ze hun ontstaan te danken hadden. Ze gingen rechtstreeks tegen hun scheppingsordonnantie in, en veranderen de waarheid der scheppingsordonnantie in haar tegendeel, d. i. in de leugen. Dat ze hun woonstede verlieten moet dan ook niet plaatselijk verstaan. »Woonstede» staat hier voor »huishouding». De hun be-

De Martelaren.

CLXXXIX.

DE MARTELAAREN VAN LYON IN 1572.

Woensdag, den 27en Augustus 1572, omstreeks 6 uur in den morgen, werd de heer De Mandilot, gouverneur van Lyon, verwittigd van den moordanslag op den admiraal De Coligny en 's konings ernstig voornemen, om de Hugenooten in hunne verkregen rechten te handhaven. Anderhalf uur later vertelde een soldaat aan het volk op straat, dat de admiraal, de prins en al de Hugenooten, die te Parijs vertoefden, vermoord waren. Terstond liet de overheid toen de stadspoorten sluiten en hier en daar wachten plaatsen. Om nu echter de Gereformeerden niet in broering te brengen over zulk een onverwachte sluiting der poorten, als men alleen in tijd van oorlog pleegde te doen, stroomden de Roomschen uit, dat dit juist geschiedde, om de Gereformeerden te beschermen. Dezen sloegen maar al te lichtvaardig geloof aan dit gerucht.

Intusschen werden, behalve de lijfwacht des gouverneurs, de bezetting der citadel en drie honderd scherpshutters (namen omstreeks duizend man), nog verscheidene andere personen gewapend. Hun werd bevel gegeven, dat zij die Gereformeerden, welke zij op straat tegenkwamen, al hadden zij niets anders dan een degen bij zich, zouden doodden, als zij zich verweerden.

Doch de Hugenooten, die lankmoedigheid geleerd hadden, gaven niet het minste bewijs, dat zij zich wilden verweeren. Integendeel hadden zij zich overgegeven aan den wil des Heeren, die de zijnen soms in zware beproevingen brengt. Des anderen daags zagen zij reeds, dat zij in de handen der Roomschen waren, zoodat dezen met hen konden

doen, wat zij wilden. Aan vluchten — wat den vorigen dag nog had kunnen geschieden — was nu niet meer te denken. Indien zij zich op straat vertoonden, om hun werk te gaan doen, werden zij naar de gevangenis gebracht. Daarom waren zij verplicht binnenshuis te blijven. Des avonds begon men hunne huizen te plunderen, terwijl de bewoners weggeleid werden naar de gevangenis — indien zij er nog kwamen, aangezien velen onderweg vermoord en daarna in het water geworpen waren. Slechts enkelen dezer ongelukkigen konden zich redden, wanneer ze namelijk, ofschoon zwaar gewond, nog kracht genoeg hadden, om de rivier, waarin zij, in de onderstelling, dat zij dood waren, geworpen waren, over te zwemen. De drie dienaars van de kerk van Lyon werden aan drie kapiteins toevertrouwd, die hunne vlucht moesten beletten. Een der kapiteins, met name Boydon, een doortrapte booswicht, ontdekte den predikant Jacques l'Anglois (een man van kennis en vroomheid) bij een weduwe aan huis. Een apotheker, die tegenover den leeraar veel verplichtingen had, verrade hem en nam hem met zich mee onder voorwendsel, dat hij hem bij den gouverneur moest brengen. Toen hij echter aan de brug over de Saône kwam, gaf hij zijn slachtoffer een steek in den buik, bracht hem nog andere wonden toe en wierp hem in het water. »Heere Jezus, ontfem u onzer», waren de laatste woorden van den stervenden martelaar. De beide andere predikanten konden ontvluchten.

Vrijdag, den 29en Augustus, kwam een burger van Lyon, met name du Perat, van het hof terug. Beide partijen hadden met verlangen naar hem uitgezien. De Roomschen in de hoop, dat hij hun een koninklijk bevel zou meebrengen, dat hen tot tot hun wreed voornemen machtigen, de Gereformeerden in het vertrouwen, dat hij hun 's konings bescherming zou toezeggen.

De ervaring heeft bewezen, dat de laatsten te vergeefs gehoopt hadden. Du Perat bracht hun doodvonnis mee. Denzelfden dag kwamen de voornaamsten der stad bij elkaar om te beraadslagen, hoe zij hun bloedig voorne-

men aan de Hugenooten zouden volvoeren. Des anderen daags had er een bekendmaking plaats, bij trompetgeschal, op alle plaatsen van de stad, dat de Gereformeerden van het huis van den gouverneur moesten komen, om er 's konings wil te vernemen. Het meerendeel dezer was lichtgeloovig genoeg, om ter bestemde plaats te verschijnen. Zij werden dadelijk naar verschillende gevangnissen gebracht. In den nacht van Zaterdag op Zondag hoorde men aan alle kanten ontzettende smartkrieken, zoodat van degenen, die men in hunne kringen vermoordde, als van de halfdooden, welke men naar de rivier sleepte. Aangrijpend was vooral het geschrei der kinderen, die zich bespat zagen met het bloed hunner eigen vaders en moeders. »Het scheen, of in dien nacht de he' losgelaten en de duivels in menscheleke gedaanten in Lyon rondlopen, om moord en doodslag te plegen».

Zondag, den 31en Augustus, werd, omstreeks acht uur in den morgen, de rest der gevangenen van het Franciscaner klooster (Vrijdags was hier de moord begonnen) gedood. Velen amekten, dat hun tijd tot het gebed zou gegeven worden. Maar de beulen gaven geen uitstel.

Twee uren later begaf zich zekere Movren, een der hoofdmannen van de moordenaars, naar de gevangenis in het aartsbisschoppelijk paleis. Al de gevangenen liet hij voor zich komen. Een derigtal, dat den Christus afzwoer, zondigde hij van de anderen af. De overigen werden vermoord.

Te midden van deze gruweltoedelen doet het nog welddadig aan, dat de soldaten weigerden hunne hulp te verleenen voor zulke onrechtvaardige daden. En de beul zeide, onder anderen, dat, wanneer, volgens den loop van het recht, het doodvonnis over de Hugenooten ware uitgesproken, hij zijn ambt zou nederleggen.

Doch Mandilot en zijne aanhangers waren niet zoo nauwgezet. Later durfde eerstgenoemde zelfs aan den koning vragen om zijn deel in de geconfsqueerde goederen van de slachtoffers van Lyon.

Onder hen, die den naam van Christus beleiden en hun leven voor de waarheid overgaven, verdient zekere hoe-

denkoopman, met name François du Couleur is Bossu, genoemd te worden. Want, terwijl hij in het bloed zijner broeders stond, waarmee hij ook besprenkeld was, moedigde hij zijne beide zonen aan, om vol te houden tot in den dood. »Kinderen», zeide hij, »wij weten, dat het altijd het lot der geloovigen is geweest, om gehaat, wreed behandeld en vermoord te worden door de ongeloovigen; want wij zijn schapen onder de wolven. Indien wij echter met Christus lijden, zullen wij ook met Hem heerschen. Laten deze onbloote zwaarden ons niet verschrikken; zij zullen ons als brug dienen, waarover wij uit dit ellendig leven zullen overgaan in de eeuwige gelukzaligheid. Wij hebben lang genoeg onder de goddeloozen geleefd. Laten wij nu met God gaan leven. Laat ons moedig de groote schare volgen, die ons is voorgestaan en den weg banen aan degenen, die hierna komen zullen.» Toen hij de moordenaars zag naderen, sloeg hij de armen om zijne beide zonen en zij omhelsden hunnen vader en zoo stierven zij. Hun moeder gaf kort daarop hare hand aan een der moordenaars.

Honderden werden in weinige dagen gedood. Een begrafenis gunde men dezen niet. De rivier voerde hunne lijken mee, tot ontzetting dergenen, welke die lijken zagen drijven langs hunne steden.

Weinige maanden daarna kwam de legaat des Pausen op zijne reis naar den koning te Lyon. Hij werd met groote pracht ontvangen en begaf zich naar de St. Janskerk. Toen hij dit gebouw verliet, werd hij opgewacht door een schare, die hem om zijnen zegen vroeg. De gezant begreep niet wat hun drong tot deze vraag. Een uit de schare riep echter, dat zij de uitvoerders waren van den Lyonschen moord over de Gereformeerden. Toen gaf de legaat zijnen zegen.

DE GAAY FORTMAN.